

JERZY KROPIWNICKI

Urząd Miasta Łodzi

**ADRES DO UCZESTNIKÓW KONFERENCJI
PLANOWANIE I ZARZĄDZANIE W OBSZARACH
METROPOLITALNYCH**

W dobie globalizacji zasadniczą rolę w rozwoju odgrywają nie pojedyncze miasta, ale ich skupiska. Na całym świecie to właśnie metropolie ściśle powiązane ze swym otoczeniem, regionem wytwarzają znaczną część PKB. W Unii Europejskiej obszar metropolitalny tworzony przez wielkie miasto i jego otoczenie powinien przekraczać 500 tys. mieszkańców. Podobne stanowisko co do granicznych wielkości polskich obszarów metropolitalnych przyjęła Unia Metropolii Polskich.

W Polsce te kryteria spełnia 12 ośrodków: Warszawa, Łódź, Kraków, Wrocław, Poznań, Gdańsk, Szczecin, Bydgoszcz, Lublin, Katowice, Białystok, i Rzeszów. Są one zidentyfikowane w obowiązującej *Koncepcji Polityki Przestrzennego Zagospodarowania Kraju*, choć nie określiła ona ich zasięgów ani granic.

W polskim prawie w sposób sformalizowany pojęcie obszaru metropolitalnego po raz pierwszy pojawiło się w *Ustawie z 27 marca 2003 r. o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym*. Ustalenia planu zagospodarowania przestrzennego takiego obszaru muszą być wprowadzone do planowania lokalnego, a więc w znaczny sposób będą kształtować politykę przestrzenną gmin wielkomiejskich. Opracowanie planów zagospodarowania przestrzennego dla obszarów metropolitalnych spoczywa na samorządzie wojewódzkim, czyli na Urzędzie Marszałkowskim. Takie rozwiązanie instytucjonalne siłą rzeczy wymaga odpowiedniej współpracy między Marszałkiem Województwa a władzami miast i gmin wchodzących w skład obszaru metropolitalnego.

Narodowy Plan Rozwoju 2004-2006 przyjęty przez Radę Ministrów 14 stycznia 2003 r. uznaje, że obszary metropolitalne będą najbardziej dynamicznym fragmentem polskiej przestrzeni oraz że odegrają one

zasadniczą rolę w promowaniu konkurencyjnej gospodarki polskiej w skali europejskiej i globalnej.

Strategia rozwoju Polski powinna być prometropolitalna, zgodna z tym, że współczesna gospodarka opiera się na wiedzy. Rozwój metropolii polskich jest warunkiem powstrzymania ucieczki młodych, utalentowanych Polaków do metropolii zachodnich. *Wstępny projekt Narodowego Planu Rozwoju na lata 2007-2013* dostrzega przestrzenne znaczenie obszarów metropolitalnych oraz ich rolę dla wzrostu gospodarczego regionów i całego kraju. Niestety, wskazując na konieczność wprowadzenia szczegółowych rozwiązań organizacyjnych dla ośrodków metropolitalnych, nie przedstawia konkretnych rozwiązań w tym zakresie. Miejmy nadzieję, że w wyniku przeprowadzanych obecnie ogólnopolskich konsultacji braki te zostaną uzupełnione a przedłożone propozycje zapewnią jednolite planowanie dla obszarów metropolitalnych.

Planowanie zagospodarowania przestrzennego Łódzkiego Obszaru Metropolitalnego ma fundamentalne znaczenie dla Łodzi, dlatego też władze Miasta starają się czynnie uczestniczyć w tworzeniu tego planu. Nie chcąc ograniczać się tylko do uzgadniania planu sporządzonego przez samorząd wojewódzki, sformułowaliśmy własne stanowisko na temat najważniejszych problemów oraz określenia strategii rozwoju i zagospodarowania obszaru metropolitalnego. Na zlecenie Miasta powstało opracowanie studialne i prognostyczne dotyczące Łódzkiego Obszaru Metropolitalnego. Na podstawie analizy powiązań funkcjonalnych przyjęto, że obszar ten obejmuje miasto Łódź wraz z bezpośrednio z nim sąsiadującymi powiatami, zgierskim, brzezińskim, łódzkim – wschodnim oraz pabianickim.

Metropolitalność Łodzi wiąże się z funkcjami wielkomiejskimi o ponadlokalnym zasięgu oddziaływania. Powszechnie uznaje się, że istotną rolę w kształtowaniu funkcji metropolitalnych mają instytucje związane z nauką i szkolnictwem wyższym, kulturą i sztuką, a także wyspecjalizowana ochrona zdrowia, administracja publiczna, wymiar sprawiedliwości, instytucje finansowe i ubezpieczeniowe oraz środki masowego przekazu. Szansą na rozwój tych funkcji w naszej metropolii jest wykorzystanie doskonałego położenia w kraju przez powstanie centralnego węzła komunikacyjnego i logistycznego, w którym krzyżują się najważniejsze szlaki transportowe wschód-zachód i północ-południe.

Wiele wysiłku wkładamy w poprawę dostępności komunikacyjnej Łodzi, wiedząc że żadne miasto, a tym bardziej metropolia nie rozwinię swych funkcji bez dobrego skomunikowania ze światem. Do najważniejszych zadań w tym zakresie należą:

- budowa węzła autostradowego A1 i A2, wraz z drogą ekspresową S-14 – zachodnią obwodnicą Łodzi;
- budowa międzynarodowego portu lotniczego między Łodzią a Warszawą, który wypełni lukę w przestrzeni komunikacyjnej między Frankfurtem a Moskwą, a przez swoje oddziaływanie zaktywizuje i poprawi konkurencyjność obszaru całej Polski, a w bezpośrednim sąsiedztwie zamieszkiwanego przez ok. 7 mln osób;
- realizacja drogi ekspresowej S-8 przebiegającej przez Sieradz, na trasie Warszawa – Łódź – Wrocław, o znaczeniu strategicznym dla Polski, która, tak jak mosty na Odrze w Szczecinie, umożliwi pełną integrację polskiej przestrzeni, a jednocześnie pozwoli na ostateczne usunięcie skutków rozbiorów Polski w postaci barier komunikacyjnych powstałych po tym okresie;
- uruchomienie regularnych połączeń z lokalnym lotniskiem Lublinek.

O rozwoju Łodzi jako miasta metropolitalnego, obok 120 tys. studentów, międzynarodowych festiwali (Camerimage, Festiwal Dialogu Czterech Kultur, Explorers Festival, Festiwal Grafitti Meeting of Styles, Międzynarodowy Festiwal Fotografii, Międzynarodowy Festiwal Musica Sacra) i wydarzeń kulturalnych (Ogólnopolski Przegląd Piosenki Turystycznej YAPA, Spotkania Baletowe, Festiwal Muzyki Filmowej) w pewnym stopniu świadczy napływ do miasta firm i osób z zagranicy. Od 2003 r. w regionie łódzkim wzrasta sprzedaż gruntów inwestorom zagranicznym. Są to takie koncerny, jak np. Gillette, Philips, Merlini, Bosch, które tworzą tu nie tylko swoje zakłady produkcyjne ale też centra obliczeniowe i projektowe. Firmy zagraniczne lokują swoją działalność także w strefie podmiejskiej. Są to m.in. firmy z kapitałem włoskim – firma Orsa (dostarczająca włókninę i elementy dla przemysłu motoryzacyjnego), niemieckim – Interprint Polska Sp. z o.o. (produkująca papierowe okleiny meblowe) oraz Greiner Perfoam Polska Sp. z o.o. (wytwarzająca pianki poliuretanowe).

Badania wykazują, że obecnie funkcje o charakterze metropolitalnym koncentrują się głównie w centrum aglomeracji – w Łodzi, a przede wszystkim w jej śródmieściu. Musimy nadal wzmacniać nie tylko pozycję Łodzi na tle innych wielkich krajowych ośrodków miejskich, ale również dbać o inne części Łódzkiego Obszaru Metropolitalnego. Dla obszaru metropolitalnego jako całości istotny jest bowiem nie tylko rozwój ośrodka centralnego, ale również budowa strefy metropolitalnej. Dlatego tak ważna jest współpraca w zarządzaniu, zarówno dla samego powstania obszaru metropolitalnego, jak i jego prawidłowego funkcjonowania oraz dalszego rozwoju.

Podstawowymi instrumentami prowadzenia zintegrowanej polityki metropolitalnej i zarządzania obszarem metropolitalnym są instrumenty planistyczne. Wypracowanie wspólnych celów i współzależnych lokalnych strategii rozwoju przestrzennego, gospodarczego i społecznego gmin sąsiadujących ze sobą, może nastąpić właśnie w odpowiednio dobranych procedurach planistycznych i planach miejscowych. W trakcie prac nad tymi dokumentami planistycznymi znalazłaby swoje miejsce diagnoza problemów międzygminnych, które utrudniają podejmowanie wspólnych działań oraz analiza współpracy i konkurencji między poszczególnymi jednostkami samorządowymi.

Polska, której gospodarka adaptuje się do warunków europejskich, stoi dziś przed szansą szybkiego rozwoju. Aby w tym rozwoju aglomeracje metropolitalne miały zasadnicze znaczenie, obszar taki musi być racjonalnie zorganizowany i zarządzany. Należy zatem ustalić priorytety współdziałania różnych jednostek samorządowych, wspólną realizację niektórych inwestycji (np. tramwaj regionalny) oraz zarządzanie wspólnymi przedsięwzięciami. W wielu dziedzinach życia interesy mieszkańców Łodzi, strefy metropolitalnej oraz regionu łódzkiego są podobne. Dotyczy to m.in. gospodarki komunalnej, oświaty, służby zdrowia, komunikacji, które służą nam wszystkim i z których wspólnie korzystamy.

Dziś nie ma właściwych regulacji formalnych narzucających jednostkom samorządowym współpracę w strefie metropolitalnej. Może to i lepiej, gdyż współpracy w ważnych dla wszystkich sprawach nie należy narzucać, lecz tworzyć. Właśnie przez dobrowolne współdziałanie gmin i miast należy szukać najlepszych sposobów zarządzania obszarem metropolitalnym. Zarządzanie to powinno umożliwić wykorzystanie wszelkich szans wynikających ze splotu wspólnych interesów w najbardziej rozwojowej części polskiej przestrzeni, jaką są obszary metropolitalne.

Dzisiejsza konferencja, na której spotykają się przedstawiciele władz centralnych, Urzędów Marszałkowskich, samorządów lokalnych, ośrodków naukowo-badawczych oraz środowisk zawodowych urbanistów z całej Polski, jest okazją do konstruktywnych wniosków i rekomendacji. Mam nadzieję, że stanie się ona ważnym ogniwem w tworzeniu takiego systemu zarządzania i planowania polskich obszarów metropolitalnych, który będzie narzędziem sterowania rozwojem polskiej gospodarki. Narzędziem, które stwarzając właściwe warunki, ułatwi podejmowanie wspólnych przedsięwzięć rozwojowych.